

T A R İ H VESİKALARI

Sayı: 14

Birinciteşrin 1944

Cilt: III

MEHMET ALİ İSYANINDA YARDIM TALEBİNDE
BULUNMAK ÜZERE 1832 TARİHİNDE NAMIK
PAŞA'NIN HUSUSİ ELÇİ OLARAK LONDRAYA
GÖNDERİLMESİ

[c. II. sayı 12, sahife: 451 den devam]

Vesika — V. [1]

**İngiltere Hariciye Nazırlığından 23 şubat [2] tarihiyle
Sadarete gönderilen tahrir**

Ba'd el-elkab

Namik Paşa Hazretlerinin Dersaadete avdeti muahharan Mehmed Ali'nin tasaddî etmiş olduğu ve Mehmed Ali'ye itâat etdirilmek için sefâyin-i hümayun ile beraber hareket olunmak üzere ceng sefâyini i'tâsiyle muavenet-i bahriyyeye dair taraf-ı şahaneden İngiltere devletine vâki olan iltiması ta'cil eylediği muamelât-ı hasmaneyi mutazammın Paşa-yı mumaileyh ma'rifetiyle irsal buyrulan mektubun vusulünü beyana ni'm el-vesile ittihaz eylemişimdir Mektûb-ı mezkûr ve Paşa-yı müşarünileyh vasıtasıyla İngiltere devletine olunan tebligat-ı saireye İngiltere devletinin nice asırlardan berü beyinlerinde olan revabit-i vifak u muhadenet cihetiyle mültehid olduğu bir devletin derpîş olunan her bir mültemesine lâzımgelen dikkat-i kaviyye ile dikkat olunmuşdur Mehmed Ali'nin ef'al-i hasmanesi derecesini aşub ve Devlet-i Aliyyenin emn ü asayişini ihlâl ederek Zat-ı Hazret-i Şahaneye İngiltere devletinden muavenet-i bahriyye iltimasını ilka eylemiş idüğü metbûum Kıral Cenablarının ma'lûmu oldukda pek müteessif olmuşdur Taraf-ı âlilerine müteessifane ihbar ederim ki İngiltere devleti kemaliyle ba'd el - mütalâa bazı ahval ve mülâhazat-ı azîme sebebiyle el-hâletü hazîhi taraf-ı hazret-i şahaneye iltimas buyurdıkları muavenet-i mahsusanın i'tasından memnû olmuş olup ancak İngiltere devletinin işbu kararı memalik-i şahanenin ahvaline kayıtsızlıktan neş'et etmiyerek bil-akis İngiltere devletinin Devlet-i Aliyyenin tamamîyet-i muhafazası ehemmiyetine daima efkâr-ı amîkası derkâr olduğuna zat-ı âlilerini fil-hakika temin edebilirim Metbûum Kıral Cenabları İngiltere devletinin Devlet-i Aliyye ile ittihadını müstelzim olan muhadenet-i kadîmesi derpîş-i mülâhaza olup ve Zat-ı Hazret-i Şahanenin cihât-ı adîde-i zatiye ile meveddet ve riayetine istihkak-ı âlisini dahi nazarından gâibetmez Binâberîn efkâr-ı meşrûha-i dostiye dair olarak maslâhat-ı haliyede Devlet-i Aliyyenin menafiine bir hizmet-i sahîha olacak delil arz ve ızharını arzu etmekle mukaddema Amerika'da kâin Kolombiya

[1] Başvekâlet Arşivi, sandık No. 73, sıra No. yoktur.

[2] Aslının tarihi 7 marttır. Aradaki 12 gün fark, milâdî ve rumî seneler arasındaki farktan ileri gelmektedir.

Cumhuri nezdinde Maslâhatgüzarı olan Kolonel Campbell'i taraf-ı hazret-i şahaneden Halil Paşa vasıtasıyla Mehmed Ali ile mübâşerete râğbet buyrulan muhabere ve müzakerede İngiltere devletinin nüfuzunu ifa etmek niyetiyle Mısır'a bil-irsal teklif olunan maksadı istihsal etmiş olması me'mûlündedir Zikrolunan Kolonel Campbell Devlet-i Aliyyenin metali-bini ikmal edecek tanzimatı istilzam için İngiltere devletinin bütün nüfuzunu istimale ve maksad ü me'muriyetini gerek Halil Paşa'ya ve gerek Mehmed Ali'ye beyana ve Mehmed Ali müzakereyi feshetmek ve yahud muamelât-ı hasmaneyi teccid eylemek kasdını izhar eylediği takdirde İngiltere devletinin tamamıyet-i Devlet-i Aliyyeyi Avrupanın bir maslâhat-ı nâfiyası olmak üzere ehem addeylediğini ve Kırıl Cenabları cism-i devletin teccizisine müsamaha edemeyeceğini ketmetmiyerek pek şedid ibârât ile ifadeye me'murdur İşte bu maslâhat-ı mühimmede İngiltere devletinin kararı bu vechile olarak nezd-i Devlet-i Aliyyede karîn-i kabul olub ve eseri devleteynin me'mûl ve müterakkabine mutabık olduğu halde mucib-i kemal-i mahzuziyet olacağı derkârdır Kaldı ki Paşa-yı mumailayhin hareket-i muslihe ve ma'kulesi Kırıl Cenablarına ve devletine hün-i te'sir eylemiş olduğunu taraf-ı âlilerine şahadet etmeksizin işbu mektubu hatmedemem Kırıl Cenabları ve devleti Paşa-yı mumailayhe bu tarafda müddet-i ikametinde vus'lerinde olan bil-cümle riayeti izhardan müftehir ve Paşa-yı mumamileyhin liyakatine lâzimgelen şahadetden memnun oldukları beyanı derkâr olan fart-ı ihtiramımın kabulü niyazına ni'm el-vesile ittihaz olunmuşdur deyü muharrerdir. (1833)

Vesika - VI. [1]

**İngiltere Hariciye (Umûr-ı Ecnebiye) Nazaretinden
23 şubat [2] tarihinde Sadarete gönderilen tahrir**

Ba'd-el-elkab

Mehmed Ali'nin muahharan vâki olan muamelâtına ve merkumun isyanı cihetiyle teşebbüs olunan muharebede muavenet-i bahriyeden dolayı taraf-ı hazret-i şahaneden metbûum Kırıl cenablarına Nâme-i Hümayunda beyan buyrulan iltimasa dair mektûb-î âlilerinin Namık Paşa Hazretleri yediyle ahzından kesb-i fahreylemişimdir Zikrolunan mektub-i âlilerinin cevabında evvelâ Kırıl Cenablarının Mehmed Ali'nin isyanı ve isyan-ı mezkûr mülâbesesiyle Devlet-i Aliyyenin asayiş-i inzibatı keyfiyatı Zat-ı Hazret-i Şahaneyi İngiltere devletine müracaat ihtiyacı halinde bulundurmuş olduğundan dolayı kemal-ı teessüfünü te'mine me-

[1] Başvekâlet Arşivi, sandık No. 73, sıra No. 20392.

[2] Ashında 7 mart 1833 tür.

mur olmuşumdur Ancak ilâveten ifadeye dahi me'murum ki İngiltere devleti ol vechile müracaati Kıral Cenablarının Zat-ı Hazret-i Şahane hakkında muhadenet ve riayetinin hulûsuna dair Zat-ı Hazret-i Şahane ve Devlet-i Aliyyelerinin cezmine delil-i vâzih ve nevazişâne addeylemişimdir ve İngiltere devleti Devlet-i Aliyyeden olunabilen herbir taleb ve iltimasa muvafakat ve kezalik memleketeyn beynindeki vifak ve muhadenete olan dikkat ve itibarını isbat için kâffe-i vesaili ittihazı kemal-i derece müstaid ise de maamaafih kemaliyle ba'd el-mütalâa el-haletü hazihi Devlet-i Aliyyenin Mehmed Ali ile muharebede muavenet-i bahriyye iltimâsına muvafakat edemiyeceğini müteessifane hisseylemiştir Lâkin metbûum Kıral Cenabları Devlet-i Aliyyenin muhafazasının ehemmiyyeti meczumu olduğuna ve İngiltere devleti ve Devlet-i Aliyyenin menafi-i müttehede-i adidelerini bildiğine ve memleketeyn beyninde ittihadı müstelzim olan muhadenet-i kadîmeyi tahattur eylediğine mebni taraf-ı hazret-i şahaneye mesai-i cemilesinin muaveneti arzu ederek muavenet-i mezkûre Kıral Cenablarına şimdiki halde menafi-i hazret-i şahaneye gayet müfid görünür Aiel-husus ki taraf-ı Hazret-i şahaneden Halil Paşa vasitasiyle Mehmed Ali ile mübaşereti tesbit buyurulan muhabere ve müzakereyi teyid eder Kıral Cenabları mukaddema Amerika'da Kolombiya Cumhuriyeti nezdinde Maslâhatgüzarı olan Kolonel Campbell'i bu maksada binaen İskenderiye'ye vusulünde me'muriyeti ve İngiltere devletinin efkârını gerek Mehmed Ali'ye ve gerek Halil Paşa'ya bilâ-ıfate-i vakt beyan eylemek talimatıyla Mısır'a irsal etmekle Halil Paşa ile halisane muhabereye girecek ve Devlet-i Aliyyenin menafiine müsaid tanzimatın husuliyün İngiltere devletinin kâmil nufuzunu ifa edecektir İngiltere devleti me'mûl ve müterakkibi olduğu vechile sa'y ü ikdamı zikrolunan müzakerede semere-i hayriyyeyi müntic olduğu halde kendüsini gayet bahtiyar addeder Ancak eğer müzakere-i mezkûre fesholunur ve eğer Mehmed Ali ef'al-i hasmanenin tecdîdinden dolayı ihafe eder ise Kolonel Campbell İngiltere devletinin tamamiyet-i Devlet-i Aliyyenin muhafazası Avrupa'nın menfaatli maslâhatı olmak üzere ehem addelediğini ketmetmiyerek pek şedid ibârat ile beyan ve cism-i devletin tecezzisîne bir vechile müsamaha edemiyeceğini ilâna me'murdur İngiltere devleti tarafından olunan işbu harekete Devlet-i Aliyyeden Zat-ı Hazret-i Şahenenin ikbali hakkında kemal-i iltizamı ve memalik-i şahanenin tamamiyetine ikdamına delil-i gayr-i mübhem nazariyle bakılacağı me'mûlündedir Kaldı ki Namık Paşa Hazretleriyle muamelede bulunmaktan mahzûz olmuşumdur Paşa-yı mumaileyhin hüner ve dirayet-i zatiye ve meslek ve hareket-i muslihası Kıral Cenabları ve devletinin riayetini istihsal etmiş ve lâykıyla ifa eylediği me'muriyeti mühimmeyi intihab-ı hazret-i

şahaneyi tasdik eylemiş olduğu beyanı derkâr olan hürmet ve riayeti-
mizin ibrazına ni'm el-vesile ittihaz olunmuşdur deyü muharrerdir.

(1833)

Vesika — VII. [1]

**İngiltere Hariciye Nazırının 27 şubat tarihinde Namık
Paşa'ya gönderdiği mektûbun tercümesi**

İngiltere Elçisi sabık Stradford Canning sonraki sefaretî esnasında râkib olduğu Ekaon tesmiye olunan sefîneye Reis Efendi Hazretleri vizite için ledel-vurûd sefîne-i mezkûrenin toplarına dikkatle nazar eylemiş ve zikrolunan toplar resm-i mahsus üzere ma'mûl olmak mülâbesesiyle pek beğenmiş olduğunu iş'ar etmeğın Kıral Cenâbları bu nevi toplardan çend kıt'a top taraf-ı hazret-i şahaneye ihdâ olundukda rehîn-i makbuliyet olacağı mülâhazasıyle sefîne-i mezkûrede olan topların aynı olarak mükemmel kundaklarıyle yirmi kıt'a top i'mâl ve hulûs ü meveddetine alâmet olmak üzere taraf-ı hazret-i şahaneye liecel-il-ihdâ Dersaadete irsal olunmasını tenbih etmişdi Salif-üz-zıkr toplar el-haletü hazîhi tanzim olunmakla Akdeniz'e azîmet edecek ilk kapak sefîne ile Dersaadet'e isyal (اسيال) olunacağı beyanı zaten derkâr olan riayetimizin te'yidine ni'm el-vesile ittihaz kılınmışdır deyü muharrerdir.

(1833)

Vesika — VIII. [2]

**Fransa Hariciye Nazırından 13 mart tarihinde Sadarete
gönderilen mektûbun tercümesi**

Taraf-ı Devlet-i Aliyyeden Londra'ya meb'ûs Mirliva Namık Paşa'nın makam-ı Sadaret-i uzmâdan tebliğ eylemiş olduğu mektûbu ahzylemişimdir Mektûb-ı mezkûrda şark semtinin kısmetlerine ve devleteynin muhadenetine ve metbûlarımızın saadet-i hallerine mütedair vâki olan iş'arat dikkat ve iltizamımı kemaliyle teheyyüde tahâlûf etmiyerek temenniyatım makam-ı muallâ-yı mezkûrun mübeyyin olduğu temenniyatına ve efkârım efkârına mukabil ve mutabık olub Fransaluların İmparatoru dahi memalik-i Osmaniyyenin saadet-i hali ne derece dilhâhı olduğunu Büyük Elçisinin irsaliyle isbat eylemişdir. Namık Paşa'yı pek müsaid vechile kabul eyledim ve uhdesine ihale buyurulmuş olan me'muriyeti nezdimde ziyadesiyle mahzûziyetimi mucib vechile ifa eyle-

[1] Başvekâlet Arşivi, sandık No. 73, sıra No. C. 20392.

[2] Başvekâlet Arşivi, sandık No. 73, sıra No. D. 20392.

mişdir Zat-ı Hazret-i Şahnenin hikmet ve fatanet-i hümayunlarından Devlet-i Aliyyenin a'zam câhına zatınızı me'mur buyurmuş oldukları malûm olduğu gibi bu babda kemal-i mahzuziyetimi Namık Paşa'ya ifadeye müsaraat etmiş olmamla hakk-ı âlilerinde olan efkâr-ı zatiyemi ve kendüsünün İngiltere'ye sefer ve azîmetini teshilde hasıl olan mahzûzîyetimi ve Haşmetlü Louis Philippe Cenabları tarafından قبل (kabul?) ile hakkında muamele-i nevaziş-kâranesini ve kezalik Londra'da mukim Fransa Elçisinin himmet ve mesaisini istihsale mübaderet-i halisânemi taraf-ı âlilerine ifade ile edâ-yı takrir-i sâdikane edeceğinde şübhem yoktur İşbu terfi-i cah ve menziletleri muvâlât-ı devleteynin medar olacağı ve Fransa'nın kadîm dostu olan Devlet-i Osmaniyenin kısmet-i cedîde-i mukbilesine kevkeb ül-fecr olacağı mülâhaza-kerdemiz olarak metbûum ismine olmak üzere Elçisi hakkında hüsn-i nazarlarını istid'a ve Cenab-ı Hak efkâr ü ârâlarını nefha-i hikmet-i ilâhiyesiyle ilham ve ikbâllerini hayr-encam eylemesine dua ederim deyü muharrerdir.

(1833)

Vesika — IX. [1]

Namık Paşa'dan Sadarete

Maruz-ı kullarıdır ki

Nâme-i Hümayunun cevabı hazır olarak işbu mah-ı şevvalin yirmi birinci salı (12 mart 1833) günü ta'yin kılınan vakitte Umûr-ı Ecnebiye Nâzırı tarafından alınmak üzere azîmet olunmasını Nâzır-ı mumaileyh iş'ar eylediğinden vakt-i muayenede gidilmiş ve Kıral tarafından huzûr-ı şahaneye ve Başvekil ve Umûr-ı Ecnebiye Nâzırı taraflarından makam-ı sadarete olarak yazılmış olan evvibenin aslı ve birer kıt'a sureti açık olarak i'ta kılınmış olmağla Londra'da ikametim esnasında gerek Kıral-ı müşarünileyh tarafından ve gerek İngiltere vükelâsı taraflarından Velinimetimiz Padişahımız Efendimiz hakkında derkâr olan hulûs ve muhadenetin ve İngiltere devletinin Devlet-i Aliyye ile olan menafi-i politikaları müşahede kılınmış ve herbir hususun teshiline dikkat ve Devlet-i Aliyye tebeasına tabii mahabbet ve hakk-ı bendegânemde dahi ızhar-ı muavenet ve merasim-i mihman-neaziye riayet eyledikleri zımnında ibraz-ı mahzûzîyet olunmuştur Ba'dehu Cezayir maddesinden açılıb müzakeresi sebkâta etdiği üzere Cezayir Devlet-i Aliyyenin memalik-i mahrusasından olarak Fransalı ne vechile ve ne sebeble istilâ eylediği ve istilâdan sonra yine Devlet-i Aliyyeye reddedeceği Devlet-i Aliyyeye ve sair Avrupa devletlerine

[1] Başvekâlet Arşivi, sandık No. 220, sıra No, yok.

ifade ve beyan eylediği malûm ve şimdi Fransa Başvekili Mareşal Sout Parlamento meclisinde Cezayir üzerine birtakım mebâhis eylemiş ve Fransalu'nun Cezayir'de iskân etdirilmesini ve Tunus civarında Kostantiniye nâm mahallin dahi alınmasını teklif etmiş olduğu meczumunuz olub Devlet-i Aliyye de mülkünün bir karış yerinden geçmez Cezayir'in Devlet-i Aliyyeye reddi hususunda Devlet-i Aliyye İngiltere devletinin ianesine müterakkibdir Bir suret verilmedikce ben buradan gitmem Fransalunun Afrika kıt'asında bir yer edinmesi İngiltere devletine ne derece muzır olduğuna cümleten idrâk edilebilür diyerek bir saat kadar mübahasa olunmuş ise de Cezayir'in reddi hususu İngilterelünün ve sair Avrupa devletlerinin murad u marzisi olub ancak Portakal ve Belçika maddeleri bertaraf olmadıkca husus-ı mezkûru Fransaya teklif edemiyebileceklerini Nâzır-ı mumaileyh ifade eylemiştir Ba'dehu İngiltere devleti Başvekili Lord Grey ile mülâkat olunarak Nâzır-ı mumaileyhe bulunduğu misillü derkâr olan muhalâsatlarından izhar-ı mahzuziyet olunmuş ve yine Cezayir maddesinden açılmış olduğundan ve yarım saat kadar ifade-i meram eylediğimden vekil-i mumaileyh pek âkil âdem olarak ifade-i âcizanemi can hakkiyle dinleyüb içini çekerek bunları Umûr-i Ecnebiye Nâzırına ifade eylediniz mi dediğinde ifadat-ı bendegânemi ve aldığım cevabı söylediğimde vakıa Nâzır-ı mumaileyhin sözü yolundadır; zira şu aralık işimiz pek çokdur ve bunun üzerine meşveret olunmadıkca size cevab veremeyiz; lâkin Fransalu ile bundan böyle evvel be-evvel olacak muharebemiz Cezayir üzerindedir Zira bizim polatikamıza elvermez, lâkin ne yapalım, bu aralık vakti değildir ve hem de Cezayir'in reddini Fransalu va'd etmiş ise de tahriren olmayıp lisanen olduğundan senet olamaz ve bu aralık reddolunsa bile muhafazası zımında Devlet-i Aliyyenin asker ve sefine göndermesi iktiza edeceğinden ve Devlet-i Aliyyenin şimdilik vakti olmadığından bu aralık böyle dursun dediğinde Fransalu Cezayir'i istilâ eylediği vakit Dersaadet'de Elçi bulunan Ceneral resmen Babîâliye takdim eylediği tahririn mealini ve şimdi Fransalu'nun Cezayir'i reddetmek sırası olduğunu ve Cezayir memleketi urbân ve ehl-i islâm olduğundan muhafazasına Devlet-i Aliyyenin külliyetlü asker göndermesi iktiza etmiyeceğini ifade eylediğimde Vekil-i mumaileyh iskât olub tahrir-i mezkûrun bir suretini istemiş ise de yanımda olmadığından Dersaadet'de Elçilerine verileceği ve bu Cezayir maslâhatı üzerine Mavroyani kullariyle fransızca bir tahrir tertib olunarak Umûr-u Ecnebiye Nâzırına verildiği [1] Vekil-i mumaileyhe ifade olunmuş ve tertib olunan tahririn bir sureti leffen takdim-i hâk-i pay-i velinimetleri kılınmış olmağla keyfiyet tercümesinden malûm-ı devletleri buyrulacağı.

[1] Bak. vesika: III.

Ecvibe-i mezkûre olduktan sonra vedâ etmek üzere ta'yin kılınan vakitte Kırâlin sarayına gidilmiş ve Umûr-ı Ecnebiye Nâzriyle beraber Kırâlin yanına girilmiş olduğundan Kırâlı müşarünileyh kangı tarîkden gideceğimi ve Rusya donanmasının Dersaadet'e geldiğinden haberim olub olmadığını sual eylediğinden Berlin ve Petersburg tarîkenden azîmet ve Rusya İmparatorunun bu def'a zuhûra gelen dostluğundan hasıl olan memnuniyet-i şahaneyi ifadeye mübaderet edeceğimi beyan ve Rusya donanmasının Dersaadet'e geldiğinden haberim olmadığını dermiyan eylediğimden Kırâlı müşarünileyh Rusya vükelâsı hîlebâz âdemlerdir, anlara itimad caiz değildir; Devlet-i Aliyye ile Rusyalunun dostluğuna razı değiliz zira Devlet-i Aliyye hakkında niyetleri hayır değildir Ben ve devletim Şevketlü Sultan Mahmud Hazretlerinin muhibb ü muhlisi ve Devlet-i Aliyyenin gün be-gün ma'mur olmasını ister hayır-hâhı olduğumuza şübhe yokdur Rusyalu İngiltere devletinin Hind kıt'asında olan mülküne yol bulmak için bin türlü desîse kullanmak üzere olduğundan Devlet-i Aliyyeye nasıl hasm-ı tabîî ise bize dahi öyle hasm-ı tabîîdir diyerek yarım saat kadar irad-ı kelâm ve Zat-ı Şahaneye olan sadakatini ve Rusyaluya olan davetini beyan ve ifham eylediğinden çâkerleri dahi taraf-ı mülûkânedan Kırâlı müşarünileyhe ibraz-ı muhâlâsat ve Devlet-i Aliyye ile İngiltere devletinin menâfi-i polatika ve dostlukları ber-karar idüğünü ifade ve işaret eyledikten sonra Rusya devleti memalik-i islâmiyeden büyümüş ve Devlet-i Aliyye rusyaludan çok zarar görmüş olmağın emniyet-i kâmile hasıl olamaz ise de İmparator-ı müşarünileyhin bu def'a olan dostluğunu bilmemek dahi lâyük olmadığından me'mnuniyet-i vâkıa-i şahaneyi ifade zımında Petersburg tarîkenden azîmetim irade buyrulmuşdur Rusya Devleti Velînimetim Padişahıma bilâbedel iane teklif eylediği vakit kabul buyurmıyarak İngiltere devletinden matlûb buyurmaları Zat-ı Şahanenin ez-her-cihet İngiltere devletine olan dostluk ve itimadına delildir ve Rusyalunun ianesinin kabulü sizin reddinizden sonradır Bundan böyle Şevketlü Padişahım her vec-hile ianenize müterakkibdir dediğimde Kırâlı müşarünileyh her ne vakit olsa dostlukda kusur olunmaz diyerek dostane cevab vermiş olmağla vedâ' olunarak avdet olunduğu.

Londra'da mukim Fransa Elçisi (برنج تاليران) Prens Talleyrand Kırâlin sarayında bulunduğundan Dersaadet'e avdet ve Petersburg tarîkenden azîmet edeceğimi ifade eylediğimden Paris'e uğramaklığımı tensib etmiş ve uğranılmaması uygunsuz olacağını ifade eylemişti Vedâ' zımında Eelçi-i mumaileyhin hanesine gidüb bugün Dersaadet'den mektûbum geldi; geçende gelirken Fransa Kırâlinın taraf-ı şahaneye izhar eylediği muhadânet nezd-i şahanede mucib-i mahzûzizet olduğundan bu

def'a dahi Paris'e uğrayub ibraz olunan muhalâsatın fi'len dahi icrasına zat-ı mülûkânenin müterakkib olduğunu ifade eylemek üzere irade-i şahane sudûr eylediğini ifade eylediğimden Elçi-i mumaileyh Umûr-ı Ecnebiye Nâzırlarına bir kıt'a mektûb vermişdir

Londra'dan hareket-i âcizanem günü Umûr-ı Ecnebiye Nâzırı kulu-nuzu celbedüb Dersaadet'den gelen tahriratında Fransa Elçisinin Dersaadete vusulü ve üç gün sonra Rusya donanmasının geldiği ve Devletlü Reis Efendi Hazretleriyle Elçi i mumaileyh mukâmele ederek Mehmed Ali'nin taht-i itâate idhaline Elçi-i mumaileyh taahhüd eylediği ve Halil Paşa tarafından tahrirat geldiği ve Velinimetimiz Şevketlü Efendimiz Rusya donanmasının avdetini irade buyurdıkları muharrer ve mezkûr olmağla Nâzır-ı mumaileyh tahrirat-ı merkumeyi çâkerlerine kıraat edüb Petersburg tarîkinden azîmetimi tensib etmediğinden Rusya Devleti Devlet-i Aliyyeye musalih olduğuna ve şu vakitte iâne eylediğine mebni beyn-de-devleteyn ifâ-yı resm-i muhasalât olunmak lâzime-i halden olmak hesebiyle Rusya devletinin bu aralık olan dostluğu nezd-i şahanede mucib-i memnuniyet olduğunu ifade zımında tarîk-i mezkûrdan azîmetim irade buyruldu diyerek cevap verildiği.

İngiltere devleti tarafından süfraya hediye verilmek birkaç senedenberü memnû olub İngiltere Kırâlı izhar-ı mahzuziyet ederek kendü tarafından hatır-nişan olarak bir çift pişto ve bir tüfenk verilmesi irade evlediğini Umûr-ı Ecnebiye Nâzırı ifade eylediğinden bu vechile hediyeye müterakkib olmadığımı ima ve kabulü dahi hâk-i pay-i şahane den istîzâna muhtac olduğunu ityan eylediğimde hediye-i mezkûre devlet tarafından olmiyarak Kırâlın taraf-ı mahsusasından olduğuna ve zikrolunan esliha dahi hazır bulunmadığına mebni bundan sonra Elçileri ma'rifetiyle Dersaadet'e irsal olunacağı ifade eylediği ma'lûm-ı devletleri buyurulmak üzere iş'ara ibtidar kılındı Bâki emr ü irade efendimizindir 10 Za. (zilkade) 48 (= 31 mart 1833)

(Mühür)

Mehmed Namık

Vesika — X. [1]

Namık Paşa'dan Sadarete

Ma'ruz-ı kullarıdır ki

Paris'e vusul-i âcizanemin ertesi günü Fransa Devletinin Umûr-ı Ecnebiye Nazırına gidüb bundan akdem Londra'ya giderken Fransa Kırâliyle mülâkat ve taraf-ı mülûkânenen ibraz-ı müvalât olunmağla

[1] Başvekâlet Arşivi, sandık No. 220, sıra No. yok.

Kıral-ı müşarünileyh dahi Zat-ı Şahaneye olan muhalâsatını izhar ve merasim-i dostî ve muhâdenetin ifâsına himmet edeceklerini beyan ve tizkâr eyledikleri taraf-ı bendegânemden hâk-i pay-i şahaneye arz ü iş'ar kılınmışdı Kıral-ı müşarünileyhin bil-kuvve iddiasında oldukları hulûs ve meveddet nezd-i padişahane mucib-i memnuniyet olarak bu def'a dahi Paris'e uğrayub Kıral-ı müşarünileyhin iddiasında oldukları muhalâsatı kuvveden fi'le isal ve dostluklarının kemalini istihsal eylemek üzere irâde buyurulmuş ve irade-i âlînin icrasına mübaderet kılınmışdır, dediğimde Nâzır-ı mumaileyh memnun olarak Dersaadet'den yeni haberim olub olmadığını sual eylediğinden devletim tarafından mektûb gelmemiş ise de mesmuatıma göre Dersaadet'de mukim Elçiniz tavassut etmek ve matlûb-ı âlî vechile Mehmed Ali'yi taht-i itâate idhal eylemek üzere taahhüd eylemiş olub ancak bu husûs devletim tarafından taraf-ı âcizane iş'ar kılınmadığından bu babda resmî teşekkür olunamaz ise de husus-ı mezkûrun matlûb-ı âlî vechile husulüne Fransa devleti Elçisinin taahhüdü mucib-i memnuniyet-i şahane olur zannederim, diyerek cevap verilmiş ve Kıral ile mülâkat olunması iltimas kılınmış olmağın ta'yîn-i vakt edeceğini Nâzır-ı mumaileyh ifade eylemiştir.

Nâzır-ı mumaileyh ile mülâkatımızın ertesi günü ta'yîn olunan vakit-de Kıral sarayına azîmet ve balâda beyan kılındığı üzere taraf-ı mülûkânedен ifa-yı resm-i meveddet olundukda Kıral-ı müşarünileyh mahzuz olarak Londra'dan sual ve hatır-ı âzizanemi istifâr eyledikten sonra taraf-ı şahaneye olan muhâdeneti irad ve bu def'a Fransa Elçisinin Mehmed Ali maddesine taahhüd eylediğinden bahisle dostluğunu isbat etmek murad eylediğinden icabına göre taraf-ı mülûkânedен dahi resm-i meveddet icra olunmuş ve bu hususa Elçi-i mumaileyhin taahhüdü zımında devletim tarafından mektûb-ı resmî gelmediğinden Zat-ı haşmetinize resmî teşekkür olunamaz ise de husus-ı mezkûrun matlûb-ı âlî üzere tesviyesine Elçi-i mumaileyhin taahhüd eylemesi nezd-i âlide bâdi-i mahzuziyet olmak gerekdir, diye cevap verilmiş olmağın Kıral-ı müşarünileyh iki gece sonra taâmına ve iki gece sonra dahi sarayda olan cemiyetine da'vet ve her vechile ikram olarak Velînimetimiz Padişahımız Efendimize riayet eylemiş ve ertesi salı gecesi dahi Umûr-ı Ecnebiye Nâzır-ı taâma davet etmiş olduğundan ferdası yevm-i çarşenbih (çarşamba) savb-i makûsda azîmet kılındığı.

Paris'de mukim Nemçe Elçisine devleti tarafından bu def'a vürud eden tahrirat mealine nazaran İbrahim mel'unu asakir-i menhuse-i Mısıryeden birazını idare-i ta'yînat bahanesiyle İzmir'e göndermiş ve İzmir İhtisab Nazır-ı Tahir Bey'i azledüb yerine Mağnisa Mütessellimi Kara Osmanzadeyi nasbeylemiş olduğuna ve bu havadis Dersaadet'de mukim

Fransa Elçisinin taahhüdüne mugayir idüğine mebni keyfiyet Umûr-ı Ecnebiye Nâzırının davetinde kendüsine ifade kılınub şöyle ki Mısır gailisinin az vakitte bertaraf olmasıçün biz-zarur Rusya İmparatorunun teklif eylediği iane kabul buyurularak Rusya donanması Dersaadet'e gelmiş ise de ikamete me'muriyetiyle Dersaadet'e i'zâm kılınan Fransa Elçisi devleti tarafından me'muriyeti hasebiyle Rusya donanmasının Darsaadet'e gelmesini tensib etmiyerek Mehmed Ali'nin taht-i itaate idhaline taahhüd eylemiş ve bu cihle donanma-yı merkumenin âvdeti irade kılınmışdı Havadisat-ı cedideye nazaran Mehmed Ali Devlet-i Aliyye ve Fransa devleti tarafından olunan teklifatı zâhiren kabul suretinde görünüb mel'un-ı merkum türlü bahane ile icra-yı mel'anet etmekte olduğu derkâr ve bu cihetle Elçi-i mumaileyhin tedbir ve harekâtı kuvve-i harbiyeye istinadı olmadıkca Fransa devletinin dostluğu Devlet-i Aliyye hakkında mucib-i zarar olacağı âşikârdır, dedikde Nâzır-ı mumaileyh gaile-i Mısriyenin inbasında encâm-ı kâr mütalâa olunarak hîn-i iktizada harifin önünü almak ve Hüseyin Paşa hâdisesinden sonra İbrahim'in Adana'da kalacağı mülâhaza olunarak ilerü geçer ise arkasını kesmek için on beş kıt'a sefayin-i harbiye Akdeniz'de hazır bulunmuş ve Akdeniz sahilinde olan tersanelerimizden dört kayık ve altı firkateyn dahi hazırlanarak ba'dehu tavassut niyyet olunmuş ise de Sadrıa'zâmın bozgunluğu hâdis-e evveli ta'kîb ve mel'ûn-ı merkum dahi ara vermiyerek askerlerini ilerüye sevk u tesrîb eylediğinden tedârükâtımız vaktiyle yetişmemiş olub ancak şimdiki halde Akdeniz'de bulunan on beş kıt'a kayık ve firkateyn misillü sefayin-i harbiyemizden başka hazırlanmakta olan sefayinden iki kıt'a kayık altı gün mukaddemi irsal ve kusurunun dahi donanmasına isticâl olunmuş ve bu teklifimizi harif kabul etmediği halde muharebeye mübaşeret eylemek emri kat'i olarak verilmiş olduğunu ifade eylediği malûm-ı devletleri buyurulmak üzere iş'ara ibtidar kılındı.

10 Za. 48 (10 zilkade 1248 = 31. III. 1833)

(Mühür)

Mehmed Namık

(Arkası var)